MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT DR.
CONSUELO-PILAR SCERRI HERRERA

Seduta tas-17 ta' Frar, 2009

Avviz Numru. 488/2004

Anthony Grima u Chris Grima

Vs

David Micallef ezercitanti l-kummerc taht l-isem ta' 'Sea Gold Europe'.

Il-Qorti:-

Rat li l-atturi pprezentaw avviz quddiem din il-Qorti nhar l-ghaxra (10) ta' Settembru 2004 fejn talbu lil Qorti tikkundanna lill-konvenut ihallashom is-somma ta' LM4,247 rapprezentanti din is-somma valur ta' merkanzija diffetuza mixtrija minn l-atturi konsisenti fid-distruzzjoni ta' diversi prodotti tar-raba, kawza ta' kimika difettuza li ntuzat minn l-attur wara li giet mixrija minghand il-konvenut.

Bl-ispejjez u b'hekk il-konvenut ingunt in subizzjoni.

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-konvenut pprezentata nhar l-hdax (11) ta' Novembru 2004 fejn ecepixxa s-segwenti:-

1. Illi 'n linea preliminari, l-eccipjenti jecepixxi li huwa ma biegh xejn lill-attur Chris Grima msemmi fl-avviz w ghalhekk m'ghandu l-ebda relazzjoni guridika mieghu.
2. Illi 'n linea preliminari l-eccipjent jecepixxi li l-azzjoni hekk kif promossa mill-atturi, hija guridikament improponibbli, stante li filli l-atturi qieghdin jitolbu refuzjoni ta' prezz ta' merkanzija u filli qieghdin jitolbu danni w ghalhekk japplika l-principju '*electa una via non datum recursus ad alteram*' (**Angelo Fenech vs Paul Grech** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili per Imhallef J. R Micallef fl-erbgha w ghoxrin (24) ta' Settembru 2001).
3. Illi fil-mertu, l-pretensjonijiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-merkanzija mibjugha u kkonsenjata mill-eccipjent lill-Anthony Grima, kienet tal-kwalita pattwita, tant illi l-eccipjent ittestja tali prodott ma persuni specjalizzati u rinomati f'dan is-settur u dawna kkonkludew li tali prodott huwa wiehed ta' kwalita ottima u dana hekk kif se jirnexxielu jipprova l-istess eccipjent waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawza.
4. Illi fil-mertu l-eccipjenti m'huwa risponsabbli ghall-ebda danni fil-konfront tal-atturi.
5. Illi fil-mertu u minghajr ebda pregudizzju ghall-eccezzjonijiet gja moghtija, fi kwalsiasi kaz l-atturi jridu jipprovaw d-danni li huma sofrew.
6. Illi fil-mertu u fl-aghar ipotesi l-pretensjoni attrici hija wahda eccessiva.
7. Salv eccezzjonijiet ulterjuri hekk kif premessi fil-ligi.

Ikkunsidrat;

Anthony Grima l-attur xehed nhar it-tnejn (2) ta' Frar 2005, fejn spjega li huwa jahdem madwar sebghin tomna raba fl-inhawi tal-Mellieha. Fis-sajf tas-sena 2003 kien mar ikellmu persuna li jismu Armando li jimporta xi sustanzi tajba ghar-raba u kien infurmah li kellu xi kimika organika li biha seta' jzid il-produzzjoni tieghu mir-raba bi tletin fil-mija (30%). Wara li kien spjegalu xi aspetti ta' din

il-kimika, li qal li kienet qed tigi impurtata minn Taljan, huwa ikkonvincih sabiex jaghmel prova fuq l-ghalqa tieghu li kellu bil-bettieh. Huwa ghalhekk ghamel din il-prova u ra li l-ghalqa li kellu bil-bettieh spiccat fix-xejn w ghalhekk kien informa lil dan Armando b'dak li kien gralu. Huwa mar jara x'kien gara u dan qallu li dak gara peress li ma kienx uza dik il-kimika mill-bidu nett w ghalhekk gie li ta' sustanza fuq fertilizzant li diga kien hemm fuq il-prodott u b'hekk gie kawzat hsara fil-wicc tar-raba. Huwa ghalhekk ikkonvinca ruhu li ghaz-zriegh tal-hjar u tal-bzar li ried jaghmel fis-serer huwa kien ser juza dan il-ferilizzant mill-bidu. Jghid li dan Armando kien qed ibiegh dan il-prodott ghan-nom tal-konvenut.

Huwa ghalhekk ghamel dak kollu li kien qallu biex jaghmel dan Armando, xtara l-ferilizzant organiku skond id-dokument esebit u mmarkat bhala Dok. AG 1 datat sbatax (17) ta' Lulju 2003. Huwa jghid ukoll illi hallas is-somma ta' LM1,105.92 ghal dan il-prodott oltre LM270 ghall-*pellets* ta' *soil conditioner.* Qal li ghal bidu ra li l-prodott kien qed jikber sew izda wara xi xahrejn innota li kien hemm xi sinjali ta' mard w ghalhekk rega' gab ir-rapprezenant tal-konvenut sabiex jara x'kien qed jigri, izda dan qallu li ma kellux ghalfejn jinkwieta ghaliex dak li kien qed jibza minnu, fil-fatt ma kienx qed jissucidi, ghalkemm wara ftit ta' zmien il-pjanti tal-hjar nixfu. Huwa esebixxa tlett ritratti li jindikaw l-istat tal-pjanti fil-bidu meta kienu qed jikbru, kif bdew jiddeterjoraw u kif fil-fatt spiccaw nixfu wara xaghrejn. Dawn ir-ritratti gew immarkati bhala Dok. AG 2. Meta ra hekk waqqaf il-prodott li kien xtara u rega' dar ghall-fertilizzant li kien juza qabel u dan sabiex ipoggih fuq il-bzar. Jghid li fil-fatt il-bzar salvah u kiber regolarment. Huwa jghid li sofra danni billi nixfulu l-hjar u b'hekk m'ghamel l-ebda bejgh tieghu.
James Vella xehed nhar is-sittax (16) ta' Marzu 2005 u stqarr illi huwa bidwi w ghandu bicca raba hdejn l-ghalqa ta' l-atturi. Spjega li jiftakar li darba minnhom kien qieghed fil-ghalqa tieghu u jaf li kien gie xi rapprezentant ta' xi kumpanija biex ibiegh xi prodotti ta' kimika lill-attur. Qal li anke sahansitra kien avvicina lilu pero kien iddecida li l-ewwel jara kif imur Grima, mbaghad skond ir-rizultat tieghu, jimxi hu. Huwa ghalhekk segwa l-progress tal-

prodotti ta’ Grima li jaf li minn sena ghal sena jkollhom prodott ahjar ghax jahdmu bis-serer. Huwa pero nnota li bl-uzu tal-prodott tal-konvenut, il-prodotti tieghu marru ghall-ghar. Jiftakar li d-dulliegh li kien barra mis-serer kien miet kif ukoll ra li l-hjar gewwa s-serer kien miet ukoll.

In kontr’ezami jghid li l-prodott li biegh il-konvenut kellu fih kemm il-bexx kif ukoll il-fertilizzant. Kif hadmu ta’ Grima jghid li jassumi li hadmu skond ma qalilhom ir-rapprezentant tal-konvenut, ghalkemm ma kienx ikun dejjem prezenti.

Anthony Sammut xehed nhar is-sittax (16) ta’ Marzu 2005 fejn stqarr li ilu jaf lil ahwa Grima ghal diversi snin. Ikkonferma li huwa jikkoltiva r-raba w ghandu ghalqa bis-serer. Qal li l-ghalqa tieghu ma hiex vicin dik tal-ahwa Grima, izda jghid li kien xtara prodotti kimici ghall-agrikoltura minghand il-kumpanija Sea Gold Europe. Jghid li din il-kumpanija kienet ikkonvincietu li l-prodotti taghha kienu ahjar minn prodotti ohra li kien hemm fuq is-suq w allura ddecieda li jixtri mill-prodott taghhom u effettivament kien xtara il-fertilizer Sea Gold minn taghhom kif ukoll il-bexx. Ir-rapprezenant ta’ din il-kumpanija kien mar l-ghalqa tieghu u wrieh kif kellu juza dawn il-prodotti u huwa hekk kien ghamel, kif kien gie spjegat lilu. Ghall-ewwel beda jinnota li l-prodott kien sejjer ghall-ahjar w imbaghad f’daqqa wahda, beda jara kollox imur ghall-aghar u kien ser imutlu kollox. Huwa ghalhekk, kien cempel lir-rapprezentanti tas-socjeta biex imorru jaraw x’qed jigrilu u qalulu li kienu sejrin jinvestigaw, izda ma marrux. Huwa jikkonferma li l-atturi kienu xtraw l-istess kimika u fertilizzant li kien xtara hu u kien jara kif kienu mixjin u fil-fatt sab li kien qed imutilhom kollox kif gara lilu.

In kontr’ezami jghid li r-rapprezentant tas-socjeta minghand min kien xtara il-kimika kien jismu Angelo Gambra. Illi nhar it-tmintax (18) ta’ Mejju 2005 huwa esebixxa bhala Dok. AS, l-*invoice* u l-ircevuta tal-materjal u tal-kimika li kien xtara minghand il-konvenut. Ikkonferma pero li ma kienx talab lis-socjeta konvenuta sabiex thallsu lura ghall-prodotti kimici u fertalizzant li kien xtara. Qal li

qatt ma kien kitbilhom dwar l-ilmenti tieghu kien icemplilhom biss. Ikkonferma li huwa bhala ammont ta' flus kien nefaq ghand il-konvenuti s-somma ta' LM106. Jghid li ma kien ghamel l-ebda kuntatt ma xi rapprezentant jew tekniku fid-Dipariment tal-Agrikoltura dwar dan il-kaz.

Chris Grima l-attur ukoll xehed fis-sittax (16) ta' Marzu 2005 u qal li huwa jahdem fir-raba li ghandhom il-Mellieha u jiftakar li darba minnhom kien mar ghandhom rapprezentant tas-socjeta konvenuta u qallu li kellu ghal bejgh *organic fertilizer* li jaghti prodott ahjar ta' tletin fil-mija. Jghid li huma ghandhom sebghin tomna taht koltivazzjoni agrikola. Huma ghalhekk xtraw il-prodott u bdew jaghmlu ezatt kif qalilhom ir-rapprezentant tal-kumpanija li kien imur ta' spiss jara kif kienu qed japplikaw il-kimika bl-intendiment li jara l-progress tal-prodott. Huwa baqa' jmur ghandhom sakemm il-prodott kien gej 'l quddiem, izda meta l-prodott m'ghamilx aktar progress, ma baqax imur. Ghall-ewwel ppruvaw il-prodott fuq id-dulliegh u wara fuq il-hjar. Jghid li l-prodott mar lura hafna u ttantaw jirrangaw kif setghu u dan billi waqfu l-applikazzjoni tal-prodott u bdew juzaw prodott iehor.

Anthony Grima l-attur xehed nhar it-tmintax (18) ta' Mejju 2005 u pprezenta l-*vouchers* tal-hlasijiet li rcieva minghand il-pitkalija bhala valur tal-prodott agrikolu li huwa jikkonsenja hemmhekk. Dawn il-*vouchers* jirreferu ghax-xhur minn Ottubru 2004 sa Jannar 2005 u dawn gew immarkati bhala Dok. Z. Qal li n-numru tieghu tal-pitkalija huwa 175158 u dan jinsab ittimbrat fuq kull *voucher*. Dawn jindikaw li sa l-ahhar ta' Dicembru 2004 kien thallas bhala valur ta' prodott, tletin elf, disgha u erbghin lira u sebgha u ghoxrin centezmu (LM30,940.27) u sal-wiehed w ghoxrin (21) ta' Marzu 2005 thallas valur ta' prodott hames elef tmien mija u zewg liri (LM5,802) u dan qalu sabiex jiggustifika ghaliex kien qed jitlob l-ammont tad-danni 'n kwistjoni.

Illi fis-seduta tal-hamsa (5) t'April 2006 huwa pprezenta prospett dettaljat li gie mmarkat bhala Dok. X li fih indika

d-danni li kien qed jippretendi fl-ammont ta' erbat elef mitejn sebgha u erbghin lira Malin (LM4,247).

Illi nhar l-erbatax (14) ta' Mejju 2007 l-konvenutypprezenta l-affidavit ta' **Angelo Giambra** (fol. 57). Ikkonferma li l-konvenut Anthony Grima kien xtara fertilizzant organiku minghand id-distributur tieghu lokali u cioe minghand il-konvenut David Micallef. Jghid ukoll li l-attur kien xtara xi oggetti ohra bhal *water treatment unit* izda kien habbtu biex hallsu taghhom, tant li mar iffitxu bil-ghan li jigbor dak dovut lilu u kien ra l-pjanti li kellhom Sea Gold qed jikbru. Qal li f'dik l-okkazzjoni l-attur ilmenta mieghu li d-dulliegh ma kienx qed jikber u huwa kien qallu li ma kien jaf xejn dwar it-tkabbir tad-dulliegh, w ghalhekk zgur li ma kienx hu li tah id-doza li kellha tintuza. Qal li pero nnota li d-dulliegh kien mizrugh fuq il-gebel u mhux fil-hamrija. Qal li huma jikkalkulaw l-valur tal-fertilizzant skond l-ammont li ser jintuza skond in-numru ta' pjanti u mhux skond l-*area*. Jghid li fil-fehma tieghu l-attur uza aktar fertalizzant milli kien necessarju.

Ix-xhud ikompli jghid li wara certu zmien l-attur halsu dak dovut lilu bhala bilanc mix-xiri tal-fertalizzant u ghall-bilanc tal-*water treatment unit* permezz ta' cekk li ma ssarafx. Huwa jghid li ghalhekk huwa pprezenta kawza quddiem it-Tribunal tat-Talbiet iz-Zghar ghas-somma ta' erbgha mitt lira Maltin, pero meta il-kawza waslet fl-ahhar, l-attur talab is-soprasessjoni ta' dik il-kawza sakemm tigi deciza din, u hekk fil-fatt kien gara.

Jghid li l-prodotti ta' Seagold huma kollha *organic* w ghalhekk ma jistax ikun li jikkawzaw il-hsarat li qed ighid li sofra l-attur. Jghid li l-ghar li seta' gara kien, li l-prodott ma jikbirx hafna, pero dan ma kienx il-kaz ghaliex kif qal l-attur stess il-prodott kien qed jikber hafna. Jghid li kieku kien veru li l-attur sofra Danni, ma kienx jistenna s-snin sabiex jipprocedi kif fil-fatt ghamel.

Joseph Farrugia xehed nhar is-sittax (16) t'Ottubru 2007 u stqarr li huwa jokkupa l-kariga ta' Segretarju ta' l-Ghaqda tal-Haddiema Progressivi. Mistoqsi jekk jafx dwar il-prodotti Seagold, ix-xhud wiegeb li jaf dwarhom u jaf

ukoll bl-uzu taghhom. Fil-fatt ighid li juzhom personalment fl-ghelieqi tieghu u jaf bdiewa ohra li sabuhom tajbin ukoll. Jghid li dawn il-prodotti huma ikel ghall-pjanti maghmula kollha mill-*algae*. Jghid li ma fihomx kimika, izda nutrijenti li huma bzonnjuzi ghall-pjanti.

Mistoqsi x'kienet l-esperjenza tieghu dwar l-uzu ta' dawn il-prodotti, jghid li kienet wahda tajba hafna u dan ghaliex meta beda juza dan il-prodott fuq il-qarabali u bdiet tersaq il-*white fly* fuqhom, din kienet titlaq mill-ewwel. Qal li kien jaf ukoll bidwi li uza dawn il-prodotti fuq it-tadam fis-serer u ma kellux mard fihom.

Saviour Vella ghalliem ta l-agrikoltura gewwa l-Istitut tal-MCAST xehed nhar il-hamsa w ghoxrin (25) ta' Novembru 2008 u stqarr illi huwa jaf dwar il-prodotti li jigu mibjugha mill-konvenut u cioe il-prodotti imsejha G Gold Europe u dan ghaliex il-propretarju taghhom kien gie l-Istitut u kien ghamel *demonstration* dwarhom u sussegwentement kien xtara ftit prodotti minnhom u pprovhom fuq tlett prodotti differenti in partikolari fuq il-hwawar, fuq id-dwieli u fuq il-wicc tad-dulliegh pero mhux kummercjalment. Qal li huwa uzhom fi stagun wiehed u tawh rizultat posittiv. Ikkonferma li ma uzahomx fuq il-prodott ta' hjar, bzar ahmar u bzar ahdar. Ikkonferma li l-prodott li uza kien *seaweed* u l-iehor kien *seaweed extract*.

Ikkunsidrat:-

Illi f'din il-kawza l-atturi qed jitolbu lil Qorti tikkundanna lill-konvenuti jhallsuhom is-somma ta' LM4,247 bhala Danni, rapprezentanti din is-somma valur ta' merkanzija difettuza mixtrija minghand il-konvenuti, liema merkanzija tikkonsisti f'kimika li rrovinatlu diversi prodotti tar-raba.

<u>Fl-ewwel lok</u> il-konvenut jghid illi huwa ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju, ghaliex huwa ma biegh xejn lill-attur Chris Grima msemmi fl-avviz w ghalhekk m'ghandu l-ebda relazzjoni guridika mieghu.

Illi l-konvenut David Micallef ma xehedx f'dawn il-proceduri, izda ressaq bhala xhud tieghu lil Angelo

Giambra li jghid li l-atturi xtraw fertalizzant organiku minghand id-distributur tieghu lokali, certu David Micallef, il-konvenut.

Chris Grima wkoll jghid li xtara dan il-prodott minghand il-konvenut. Din ix-xhieda ma gietx kontradetta fl-ebda hin mill-konvenut fil-mori tal-kawza w ghalhekk zgur li ma jistax jinghad li ma kienx hemm relazzjoni guridika bejn il-kontendenti w ghalhekk l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut qed tigi michuda.

<u>Fit- tieni lok</u> l-konvenut eccepixxa in linea preliminari ukoll li l-azzjoni hekk kif promossa mill-atturi hija guridikament improponibbli, stante li l-atturi qeghdin jitolbu rifuzjoni ta' prezz ta' merkanzija stante merkanzija diffetuza u fl-istess hin qeghdin jitolbu danni w ghalhekk japplika l-principju '*electa una via non datum recursus ad alteram*' (**<u>Angelo Fenech vs Paul Grech</u>** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili per Imhallef J. R Micallef fl-erbgha w ghoxrin (24) ta' Settembru 2001).

Issa kif gie ritenut fis-sentenza **<u>J. Tabone vs J. Deflavia</u>** deciza nhar is-sebgha (7) ta' Marzu 1958, huwa principju generali li n-natura w l-indoli tal-azzjoni ghandhom jigu misluta mit-termini tal-att li bih ikun nbdew il-proceduri. B'dan il-mod, jekk id-difett fit-tfassila tal-att li bih tkun inbdiet il-kawza, ma jgibx pregudizzju serju lill-parti mharka, allura l-procedura tkun tista tigi salvata, basta dan ma jaffettwax is-sustanza tal-azzjoni jew tal-eccezzjonijiet (vide **<u>Falzon vs Spiteri</u>** deciza fl-erbgha w ghoxrin (24) ta' Gunju 1961 mill-Prim Awla al-Qori Civili.)

Illi sabiex tigi deciza t-tieni eccezzjoni tal-konvenut, jehtieg li jigi ezaminat l-arikolu 156(1)(a) tal-Kodici ta' Organizazzjoni u Procedura Civili u dan proprju bil-ghan sabiex wiehed jara jekk inholoqx nullita fejn zewg talbiet guridikament disinti jittresqu f'kawza wahda u sa liema limitu jista jsir dan bla ma jkun qed jinkiser dak li tipprovdi l-ligi.

Mill-kliem innifsu tal-imsemmi artikolu, johrog is-segwenti:-

a. Illi l-attur ghandu jiddentifika l-oggett tal-kawza billi jiddikjara r-raguni ghala jkun qieghed jitlob dak l-oggett.
b. Dak l-oggett u dik ir-raguni jridu jkunu mfissrin car u sewwa.
c. It-talba jew it-talbiet ikunu marbutin mar-raguni(jiet) kif premess fl-att tac-citazzjoni; u
d. Illi dawn l-elementi ghandhom jirrizultaw mill-att gudizzjarju nnifsu u mhux minn xi kjarifika li tista ssir dwarhom waqt is-smigh tal-kawza. (**R. Bezzina vs A. Galea** deciza fit-tletin (30) ta' Marzu 1998 mill-Prim Awla tal-Qorti Civili).

Illi jrid jinghad li kawza ghar-rifuzjoni ta' prezz f'bejgh skond l-artikolu 1427, hija msejsa fuq bazi ghal kollox differenti minn kawza mnissla minn bejgh t'oggett li jinghad li mhux tal-kwalita mifthema (fi kliem l-attur difettuza) skond l-artikolu 1390 tal-Kap 16, kif ukoll differenti minn kawza ghad-danni skond l-artikolu 2153 tal-istess Kap.

Dan jidher mhux biss mir-rimedju differenti moghti mil-ligi fil-kaz il-wiehed u l-iehor, izda wkoll mill-ghamla u l-grad ta' prova mehtiega biex wiehed isostni l-azzjoni tieghu, l-wahda jew l-ohra (vide **J. Cassar noe vs J Gatt** deciza fl-erbgha (4) ta' Dicembru 1998) kif wkoll mill-perijodu prekrittiv ta' kull azzjoni.

Issa minn ezami tal-avviz, jirrizulta li huwa minnu dak li stqarr il-konvenut, u cioe li l-atturi qed jitlob rifuzjoni ta' flus minhabba li l-oggett kien difettuz, mhux skond il-kwalita pattwita u mill-banda l-ohra qed jitlob danni prelikwidati. B'hekk l-atturi huma konfuzi fil-kliem li wzaw fit-talbiet taghhom u dan irendi pregudizzju ghall-imharrkin biex jiddefendu rwiehom kif jixraq minn dak li qeghdin jixluhom bih l-atturi u dan jinkwadra ruhu fl-ghamla ta' pregudizzju gravi msemmi fis-sub artikolu 3(1)(c) tal-artikolu 789 tal-Kap 12. (vide **A Vella vs A. Camilleri** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili nhar il-wiehed w ghoxrin (21) ta' Frar 1997).

Ghalhekk ghalkemm safejn hu possibbli l-Qorti ghandha tfittex li att gudizzjarju ghandu jigi salvat, izda dan jista jsir

biss jekk kemm il-darba ma jkunx hemm fih nuqqas, li fil-qofol tieghu, l-ligi tqisu milqut b'difett li ma jistax jissewwa.

Ghaldaqsant dil il-Qorti tiddecidi billi tilqa t-tieni eccezzjoni tal-konvenut u tiddikjara nulla l-Att ta' l-avviz u konsegwentement tichad it-talbiet attrici bl-ispejjez kontra l-istess atturi.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------